

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 annu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe annu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 annu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 annu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau cãte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare cãte 7 cr., la a dou'a si a trei'a cãte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 43.

— Sibiu, Mercuri 2/14 Juniu. —

1882.

Dela diet'a Ungariei.

(Inchiderea sesiunei). Prim'a sesiune anuale a celui din urma periodu parlamentariu de trei ani se deschise prin cuventu de tronu in 28 Sept. 1881 si a duratu cu precurmari pãna in 10 Juniu a. c. in care di fu inchisa prin prea inaltu rescriptu regescu, era a dou'a sesiune se va incepe in 5 Octobre.

— (Scandalu cu bataia in incint'a dietei). Sunt acum cãtiva ani, de candu cronic'a dilei inregistrãdia scandale brutali din mai multe parlamente si diete europene si americane, precum dela Vashington, Londr'a, Paris, Greci'a, mai de curendu din Serbi'a etc.; se pare inse cã brutalitatile din diet'a Ungariei rivalisãdia in numeru si in calitatea loru numai cu cele din Greci'a. Anu luat si noi cunoscutia despre cele mai multe urgii si certe vrasmasiesci intemplete si in decursulu acestei sesiuni in diet'a Ungariei, care indata la deschiderea sa din Septembriu fu turburata si scandalita cu cãrt'a si prostitutiunea intemplata intre betrãnu Vãrãdi si intre Rohonczy, care plesnise celuia in faãia, cã folosindu-se de influentia cã avea la ministeriu si la curte, ar fi luat sume mari de bani dela unii capitalisti, cã se le castige decoratiuni. Urgi'a intemplata in orele siedentiei din 9 Juniu se pare cã a intrecutu pe tãte. In acea di deputatulu Mauritiu Wahrmann a fostu palmitu de cãtra deputatulu Victor Istoczy in localulu bibliotecei din dieta.

Ocasione la acea bataia a datu cestiunea jidovãscã, adusa la desbatere in urmarea cunoscute loru representatiuni venite dela diverse municipalitati in urmarea provocarei celei din comitatulu Satmaru, ai carui locuitori in numeru preste 280 mii suferã, cã si cei 220 mii din Marmati'a, nespuse de greu dela rapacitatea jidovilor. Essenti'a petitiuniloru inaintate la dieta din partea comitatelor erã, cã se se ia mesurile cele mai severe spre a opri orice invasiune nõua jidovãscã din Russi'a in urmarea gõnei loru de acolo, era daca totusi s'aru fi furisiatu unii in tiãra, se fia scosi in o parte sau alt'a. Municipalitatea capitalei si altele din cetati locuite de jidovi multi, au tinutu asemenea siedintia in caus'a jidoviloru, acestea inse au luat cestiunea multu mai usioru, cã si cum o invasiune nõua de jidovi, si inca muscalesci si polonesi, nu ar insemnã mai nimicu pentru tiãra. Acãsta tinuta a cetatiloru a iritatu si mai multu pe antisemiti. Actele se transpusera la comisiunea de petitiuni, cã acãsta se formulãdie unu proiectu de resolutiune.

In 7 Juniu caus'a jidoviloru fu data in desbaterea camerei deputatiloru si certele asupra ei tinura trei dile, adeca pãna in 9. Lucru misteriosu acesta pentru toti cãti nu cunosc elementele din care este compusa acea camera a deputatiloru, in care siedu vreo 60 jidovi, unii numai taiati impregiuru, alii si baptisati, unii orthodoxi, alii neologi (reformati in ritu); alaturea cu acestia celu puãinu 100 crestini de diverse confessiuni, carii stau in relatiuni fõrte strinse cu capitalistii jidovi; in contra acestoru dõne grupe puãinii antisemiti infocati cu Istoczy in frunte, cã grupa separata, apoi gubernamentalii in sensulu strictu, cari considera pe jidovi mai multu numai din punctulu de vedere alu finantieloru statului si de aceea nu le dã mãn'a se se faca de ura cu milionarii loru, de cari statulu Ungariei are trebuintia de tãte dilele si inca imperativa.

Comisiunea de petitiuni, alu carei referent erã deputatulu Albert Berzeviczy, esi cu propunerea motivata, ca art. V din anulu 1876 adeca legea comunala dã asecurare de ajunsu contra invasiunei si din ocaziunea presenta nu se cunõsce necessitatea de alte mesuri legislative; se provõca inse gubernulu a lua mesuri igienice si politiene pe cale administrativa.

Se scõla cunoscutulu curutiu Otto Hermann

cu contra-propunere, in care pretinde a se lua mesuri, cã 1. nici-unu jidovu muscalescu se nu fia suferitu a intra in Ungari'a; 2. gubernulu se fia provocatu a se adresa pe cale diplomatica prin intielegere cu alte poteri la cabinetulu Russiei in caus'a jidoviloru; 3. totu gubernulu se presente dietei unu proiectu de lege relativu la jidovii straini.

De aci inainte se si intinsera desbateri infocate indata din 7 Juniu candu deputatulu Onody incepuse a citi sciri despre victime ce aru fi usitate la jidovi a se face cu sange luat dela baiati crestini, din care causa presedentele ilu mustrã de repetiti-ori, era alii strigau se nu spuna fabule.

A trei'a di 9 lãndu cuventulu Istoczy cunoscutulu vrasmasiu neimpacatu alu jidoviloru, vorbesce asupra loru cu atãta mania, in cãtu aprõba tãte faptele de crudime comisse contra loru in Russi'a si Poloni'a, dicõndu cã tãte acelea n'au fostu altceva, decãtu resboiu de apararea locuitoriloru in contra nimiciei prin cele 3—4 miliõne de jidovi din acelu imperiu; numesce farisei pe toti cãti condamna acelea atrocitati, cã-ci jidovii aru fi biciu alu lui Ddiu preste popõra; capital'a tieiei o afla fõrte jidovita, press'a in mãnile jidoviloru, dintre cari multi redactãdia si asia numite diarie cu revolveru, care adeca amerintia si terorisãdia spre a insulfã frica locuitoriloru christiani; cestiunea jidovãscã e pusa in tãta Europ'a, prin urmare si in Ungari'a, care este amerintia cu invasiune nõua de jidovi cu sutele de mii preste cei 650 de mii cãti se mai afla in tiãra. Astadi cestiunea acãsta nu mai e religiõsa cã odiniõra, ci e curatu politica si sociala, prin urmare nespuse de periculõsa. Jidovii sunt periculosi pentru tãte staturile europene si cu atãtu mai multu pentru Ungari'a. Piatiele de bani (bancile, bursele etc.), press'a, sunt dominate de jidovi, locuitorii tierani saraciti prin usurari'a loru, otraviti cu vinarsulu loru, proprietarii scosi din mosii, industriarii bancrotati, comerciulu sub dictatur'a loru. Jidovii se nu mai stea in Europ'a, n'au ce cautã nici in Americ'a, cã in fine voru fi goniti si de acolo. Ei au bani miliarde, se cumpere Palestin'a loru dela Turci'a, care le-ar vinde-o bucurosu, cã se'si ajute in strimtõrea sa, scurtu, jidovii se se duca din Ungari'a.

Urmã deputatulu Wahrmann cu unu discursu lungu, in care pe lãnga ce apara pe jidovi, daclarã totusi cã si elu e contra invasiunei jidoviloru din Russi'a; vorbi multu despre magiarisare generala, pe care o pretinde a se face si accelera cu tãte midiulõcele, atinse in batjocura pe serbi, valachi si pe sasi, punendu'i alaturea cu nihilistii, cu democratii sociali, cu irlandii feniani; apoi tocma la urma isi luã gur'a pe dinainte dicõndu cã nuii voindu a revolta pe locuitori contra jidoviloru, prepara terenulu cu totu feliulu de scãrne si gunoie, totuodata gesticulandu aratã spre Istoczy, care statea fõrte aprõpe de elu.

Dupa acestea Wahrmann esi in coridoru si in biblioteca. Istoczy trimise la elu doi martori cã se'i cãra sama se'lu provõce la duellu. Wahrmann le respuse cã elu nu a numitu nici nu au aratatu pe Istoczy, decãtu a gesticulatu cã oricãndu, deci nu se va duellã. Primindu Istoczy acelu respunsu, ese involburatu in biblioteca si apucandu pe Wahrmann ilu insultã dicõndu'i omu de nimicu si porcu-de cãne (gaz ember), Wahrmann ii intõrce insult'a; in acelu momentu Istoczy sare se'i traga o palma din tãta poterea, W. se trage iute la o parte, punendu-se in aparare si asia simte lovitur'a mai multu numai preste umeru. De nu sariau alti deputati cã se'i despartia, se facea o bataia cã in ori-ce cãrciuma. Scirea strabatõdu cã fulgerulu in sala si in afara, siedinti'a se prefacũ in secreta si publiculu trebuĩ se esa. Dupa lungi desbateri animate fapt'a lui Istoczy fu condemnata prin luarea la protocolu, era elu isi dete dimissiunea din clubulu partidei guberniale, alu

carei membru fusese. Acuma urmã cã se provõce Wahrmann pe Istoczy, dara duelulu loru fu impedecatu nu numai la Bpest'a, ci si la Mártonvásár si numai la Ercsy s'au potutu bate; au trasu adeca ambii de odata din revolvere la 25 pasi, dara nu s'au nemeritu.

Palmitulu si duelatulu s'a trecut, a remasu inse agitatiune fõrte mare in spirite, ura, resbunare si totuodata testimoni de brutalitate barbara. Daca cineva nu e siguru de palmi si pumni nici in dieta, apoi cum vei fi pe pusele Ungariei?

Sciri politice din afara.

Dela Bucuresci ne veni unu contra-proiectu alu gubernului Romaniei relativu la cestiunea Dunarei, care va interessa pe Europ'a cu atãtu mai multu, cã in acesta monarchi'a austro-ungurãscã nu e recunoscuta cã statu riveranu dela Portile de feru la vale. In acelasu timpu se scrie dela Vien'a, cã in fine cabinetele europene voru ajunge cã se deschida conferentia diplomatica formalã spre a pertracta din nou si cu mai multa atentiune acãsta cestiune de importantia suprema.

— In Turci'a si Egiptu lucrurile mergu totu mai reu. Port'a otomana si Sultanulu nicidecumu nu se invoiesce la conferenti'a propusa de cãtra Franci'a si Angli'a. Celelalte poteri mari nu dicu cã nu se voru invoia la deschiderea ei, punu inse conditiune, cã se astepte pãna se va intõrce la Constantinopole Dervisiu pasia, acelu tiranu septuagenariu cunoscutu fõrte bine de candu cu arnautii, cu grecii si cu montenegrii, turcu incarnatu, care considera viãti'a unui omu cã si pe a unei vite. Se pare inse cã in Egiptu va avea a face cu õmeni cari nu voru intra cu atãta usioratate, precum au intratu arnautii in curs'a lui, in cãtu la multi le-au ascunsu sõrele asia, cãtu nimeni nu mai scie nimicu despre densii. Egiptulu si regiunile africane adnexate numera la 12 miliõne locuitori de rasse diverse, intre care inse cãteva sunt fõrte bellicõse. Dara bine: care este adeverat'a causa a acestei cestiuni egiptene? La acãsta abia se põte da in momentele de faãia respunsu limpede, cã-ci lucrurile sunt nespuse de complicate, insoãite de intrige indracite. Atãta se scie: Angli'a vrea se'si asigure calea si comerciulu pe canalulu Suez, Franci'a capitalurile si domni'a sa in Afric'a, Turci'a se'si restaure autoritatea si chiaru pung'a din bogatiile Egiptului; celelalte tãte comerciulu.

— In Serbi'a este nu numai crisa ministeriala, ci si crisa parlamentara, a carei causa adeverata este impacarea ministeriului actuale cu Austro-Ungari'a, despre care poporul serbescu in maiortatea sa preponderanta nu voiesce se audia. Asia numitii radicali, adeca partid'a lui Chistici au parasitu scupcin'a si au luat positiune de resistentia passiva. Fiindu-cã ei sunt destulu de numerosi, camer'a nu põte lucrã fãra densii. Cris'a devine fatala.

— Din Angli'a sau mai exactu din Irlandi'a sunt sciri erasi fõrte urite. In decursulu lui Maiu s'au mai comisu 394 atentate diverse, intre care cãteva omoruri si 18 puneri de focu pe la proprietatile angliloru. In septeman'a trecuta fu impuscatu proprietariulu Baurke si unu cavaleristu care'lu petrecea, ambii au remasu morti in drumu. Totu in acelea dile conspiratii au mai puscatu in alti patru proprietari si arendasi, ranindu'i fõrte greu. Ce e si mai reu, cã politi'a nu mai põte pune mãn'a pe nici-unu asasinu, din causa mai virtosu, cã conspiratii omõra pe toti denuntiantii, ori-cari aru fi aceia, barbati, femei sau baiati.

— In Russi'a se facu ce e dreptu, preparative mari pentru incoronarea imperatului Alesandru III la Moscva; dara spiritele sunt asia de ingrijate, in cãtu puãini credu cã acea mare

solemnitate se va realiza în buna pace. După atrocitățile comise asupra jidovilor, acum locuitorii sateni asupritu înfricosiatu de cătra mai mulți proprietari au început să se revolte în mai multe părți ale țării și se dea focu pe la moșiile boieresci. Cestiunile agrare însoțite de împilări tiranice, turbura foarte tare masele locuitorilor.

Din Dobrogea.

E camu de multu că nu ne mai ocupam de acea provincia transdubiană a României, de Dobrogea, dar multe și mari interese ne obliga să atragemu cătu mai desu atențiunea lectorilor asupra numitei provincii. Nu șute, ci mii de familii transilvane și banatene se afla și până acum în Dobrogea, trecute acolo fără a vrea noastră, a celorlora rămasi dincoace de munti. Pe lângă această economie de viață, purtată din vechime în Dobrogea de către locuitorii ardeleni de sub munti cătu ține dela Besciu la Covasna, Sacele (Sieptesate), Branu (11 comne), altele din districtul Sibiului, că Boiti'a, Resinari, Salisce, Poiana etc. etc. Tacem de numeroase și prea importante monumente naționale stravechi, de care se afla și se desgrăpa mereu pe la Constantia și pe aia, spre mare bucuria a istoricilor noștri, ne marginim numai la afacerile economice și comerciale, de care și interesă o parte considerabilă a locuitorilor de aici. De alta parte cu atât ne cade mai rău când citim invective, bună-ora că cele din „Binele publicu” Nr. 137 aruncate într-o epistolă din Constantia asupra guvernului încă și din cauza, că la Tulcea și la Constantia s'au aflat doi administratori „neînțeleși”, anume Baboianu din Brășiov și Andrei Danu (dela Zărnesci, care se afla în România că de 15 ani.) Amu fi astepat delă on. redacțiune a B. p. că se fia reflectat delă pușinu la impregiurarea, că delă pușinu 1/2 din familiile de comercianți în Brășiov sunt venite acolo de preste munti, sau încăi barbatii casatoriti în Brășiov, prin urmare că nu pot fi considerați că străini pentru România. De altmăntea așa le trebuie și brășovenilor, se mai simția și ei ce însemna a fi străin în patria sa, precum simțim și patim pe fiecare din noi cei locuitori mai în intrulu țării.

— Cunoscută este marea calamitate ce vine delă oprirea absolută a importului de vite cornute din alta țară și foarte simțita scumpetea carnei, anume pe la cetăți și orășe; era nespusele greuțate împreunate cu importul oilor, lanii și acelor lalte produse delă oi și capre, au ruinat și până acum pe mulți economi și neguțatori, au și scumpit nespuse de multu acele produse aici în Transilvania. Acestea impregiurări ne facu se reproducem după „Farul Constantiei” Nr. 88 următoarea instrucțiune:

„Făcându-se starea mai multumitoare a sanatației animalelor din părțile de peste Prutu, Guvernul a decis să se permită introducerea din Bassarabi'a în țară a vitelor cornute merunde și a produselor animale în stare brută. Pentru această s'a înființat un serviciu de observație, care pentru vitele ce se voru introduce în Dobrogea, s'a stabilit în orașul Tulcea din județul Tulcea.

Publicăm spre cunoștință generală instrucțiunile, sub pazirea căroră numai, se permite introducerea unor astfel de vite și produse brute.

Instrucții

privitoare la introducerea din Bassarabi'a în România a oilor, caprelor și a produselor animale brute prin punctele de observare dela

Ungheni, Once'a și Tulcea.

Art. 1. Pentru a se putea permite intrarea în țară a oilor, caprelor și a produselor animale în stare brută, proprietarii lor sunt datori a prezenta veterinarului dela punctul de observație pe unde voiescu se le introducea, certificate în regulă, prin care se se arate numărul și felul animalelor sau al produselor brute și se se dovedească:

a) Pentru oi și capre, că în locul de unde provin și împrejură la distanță de 20 km. nu există nici o boală epizootică și contagioasă, precum și că au trecut prin locuri neinfectate.

b) Pentru produse animale brute (precum: piei, oșe, corne, unghii pe deplin uscate; materie de vite cornute uscate și sate, sau ne-topite în butoie sau besici și peru de vacă, de capra și lână. — fiindu-se acestea din urma bine împachetate în saci sau baloturi, că ele provin dela animale sănătoase și din locuri neinfectate și că au trecut prin locuri asemenea neinfectate.

Art. 2. Fiindu locu în stabilimentul de ob-

servație, directorul stabilimentului va trece frunțari'a pentru a se convinge, dacă animalele și produsele brute ce urmădea a se introduce, sunt în condițiile arătate prin certificate, și negăsindu nici o neregularitate, va permite introducerea în stabilimentu a acelor animale sau produse brute sub observarea gardianului sanitar; era dacă numărul și felul animalelor și al produselor brute nu corespunde cu arătarile certificatelor, sau se găsesc că starea animalelor lasă chiaru numai bănuiea despre vre o boală molipsitoare, ori că între produsele brute arătate se afla părți în stare crudă, atunci se va opri de a intra în țară și se va raporta despre această imediatu și detaliat Direcției generale a serviciului sanitar. Certificatele în cestiune voru fi valabile timpu de 15 zile dela dată eliberării lor.

Art. 3. Mai înainte de a se permite intrarea vitelor sau a caprelor în stabilimentul de observație, se va înscinția proprietariului sau pazitorului lor, că dacă în timpul observării se va bolnăvi vre-unu animalu de pestă bovină, atunci se va ucide totu transportul, fără a se da dreptu la despăgubire.

Art. 4. Oile și caprele la introducerea lor în stabilimentu se voru trece cu piciorul prin lapte de varu și se voru însemna cu o vapsea.

Art. 5. Oile și caprele introduse în stabilimentu se voru ține în observație timpu de 24 ore, după care constatându-se sănătoase, se voru liberă și se va da proprietariului lor unu certificat după formularul Nr.

În timpul ținerii oilor și caprelor în observație, veterinarul stabilimentului le va observa cel puțin de 2 ori pe zi, mai cu seama la vremea mănecării și a adapării; era gardianul sanitar și servitorul le voru veghea neconținut, și dacă voru observa cea mai mică schimbare în starea sanatației lor, voru raporta pe data directorului stabilimentului.

Art. 6. Oile sau caprele ce aparțin la deosebiti proprietari, se voru pune în ocile separate, unde se va observa, că atât ele cătu și pazitorii lor se nu vie în contactu cu animalele și pazitorii dela alte ocile.

Art. 7. Proprietarii oilor și caprelor aflate în stabilimentu sunt obligați ași nutri animalele și a le adăpa în ocile lor de 2 ori pe zi, fără că pentru această se vie în contactu cu animalele sau pazitorii dela alte ocile.

Art. 8. Nutrețiul pentru oile și caprele din stabilimentu va fi în sarcina proprietarilor animalelor și se va procura din țară, transportându-se cu cai la unu locu destinat de directorul stabilimentului.

Art. 9. Dacă în timpul observației oilor și caprelor se va constata vre o schimbare în starea uneia sau a mai multora dintr'ensele, chiaru cându această nu s'ar putea considera că o adevărată boală, acele animale se voru transporta la spitalu, unde se voru observa de aproape. — Dovedindu-se că sunt în adevărată atacate de vre o boală internă, se va ucide una sau două dintr'ensele, fără dreptu la vre o despăgubire și boala se va constata prin autopsia. Directorul stabilimentului va raporta îndată despre această Direcției generale a serviciului sanitar și va forma unu prescriptiv verbalu detaliat, de rezultatul autopsiei, motivându diagnostica pe leziunile anatomo-patologice observate la cadavru. În asemenea cazuri se va observa, că organele în care s'au găsit leziunile cele principale, se se distruga cu desăvârșire și se se îngrope la unu locu deosebitu în ocolul destinat pentru această.

Art. 10. Cându din autopsia se va constata, că boala este pestă bovină, atunci se voru ucide toate animalele aflate în acel ocol, era acele ce se voru mai fi aflându în alte ocile ale aceluiași stabilimentu, se voru ține în observație timpu de 21 zile.

Art. 11. Cându din constatarea făcută, se va dovedi, că animalele sunt atacate de alta boală de domeniul politiei sanitare veterinare, atunci se va procedea conformu regulamentului de politie veterinara.

Art. 12. Pieile și carnea oilor și a caprelor ucise că banuite de pestă bovină și la acelor autopsia nu se va observa nici cel mai micu semn de boală, se voru permite a se introduce după anume instrucțiuni ce se voru da de ministeriu la fia-care casu în parte.

Art. 13. Ocile unde au stat animale bolnăve sau banuite de a fi fostu atacate de pestă bovină, se voru curăți și dezinfecta și nu se voru mai introduce alte animale într'ensele, decâtu

după unu timpu de 15 zile dela terminarea dezinfectării.

Art. 14. Ocile după esirea animalelor ținute în observație se voru curăți ardiendu-se gunoieru și restul de nutreț și la trebuință chiaru se voru dezinfecta.

Art. 15. Produsele animale în stare brută menționate la art. 1 lit. b. se voru dezinfecta după natură a lor, sau cu o soluție de acid fenic 3% sau cu o amestecatură de 12 părți sare la 100 apă, ori cu acid sulfos, după care directorul carantinei va liberă proprietariului acelor produse unu certificat întocmit cu formularul Nr. Asemenea se voru dezinfecta oamenii, căruțile și caii cu cari s'au introdus produsele brute.

Art. 16. Pentru oile, caprele și produsele animale în stare brută, destinate că transitu, se va mai cere și o declarație din partea statului, unde sunt destinate a se transporta acele animale sau produse, prin care se se dovedească că nu se opune pentru introducerea lor acolo.

Din Bassarabi'a.

Este timpul că se mai aruncam odată și către Bassarabi'a privirile noastre. Delă 1878 încôce chiaru și diarele din România se ocupa foarte puțin cu acea provincie trecută din nou întreaga la Rușii. Numai „Telegrafulu” din București are informații mai detaliate din acea țară nefericită. Un'a din cele mai interesante este următoarea:

Chișineu, 23 Maiu.

Sacrificu această corespondență unui resumat al ultimelor opere statistice privitoare la Bassarabi'a și care numai că a esut de sub tipar. Este bine, este necesariu, că frații noștri din România, din Bucovina, Transilvania și Banat se scie despre starea în care se afla țările române subjugate. În primă linie stă nenorocita noastră Bassarabia, martira adevărată, care jace, lovită în inimă, la hotarele țărilor române dela resaritu.

Ultimulu recensământ, făcutu de către guvernul răsăritu declara, că populațiunea Bassarabiei se urca la 1.585.874 suflete de ambele sexe. Din cari grosulu este compus din „moldovani” (romani), cari compun o populație de 1.015.783 inși. Orașele reprezintă 9% din totalul populației, orașelele 7% și satele rurale 84% = 100%.

Din punctul de vedere sanitar, în anul trecut Bassarabi'a a fostu divizată în 29 districte. Mijlocele ei au fostu în această privință: 28 medici, 85 subchirurși și 11 moșie de plasa. În întreaga țară sunt 15 spitale și s'au curat în aceste spitale, în decursul unui an peste 7.574 oameni. Capitalulu cheltuit pentru această se urca la 84.170 ruble de hârtie. Epidemia de difterită, care băntuia județele Hotin, Orhei și Socoli au sugrumat 1.466 de copii; tifosulu a stins 578 oameni și tusea magară 147 copii.

Sub rubrică invetiamențului găsescu următoarele cifre. În Bassarabi'a întreaga avem peste 93 școli rurale, din cari 27 cu două clase și restul cu o clasă. În cele cu două clase s'au invetiat în decursul anului 1881 323 copii, și în cele cu o singură clasă 1.200 de copii. Așa dară unu milion și jumătate de locuitori n'au de cătu o mie și jumătate de copii în școle, adică unu % la milionu. Analizate tabelele comparative ale statelor europene și nicăiri nu veti putea găsi o situație mai miserabilă a invetiamențului. Darea de seama a invetiamențului fiindu din toate punctele de vedere într-o stare miserabilă, găsescu mai la vale în operă citată câte-va linii, foarte caracteristice, și pe cari credu de cuvință a vile cită; era ce dice autorulu acestei opere:

„Cunoștințele privitoare la starea invetiamențului „sunt foarte necomplete și prin urmare nu ne potu da „o idee lămurită. Dară cu toate acestea cifrele adunate „sunt aproximative; ele ne permitu a declara această „stare de foarte înăpoeată. Chiaru tabelele din anul „trecutu, totu așa de necomplete, sunt totuși multu „mai inveselitore, de ore-ce ne arată că numărul totalu „ale elevilor a fostu atunci de 1.870; pe cându acum „găsimu că județul Hotin s'a micșorat cu 60 elevi, „Sorochi cu 85, Orhei cu 28, etc. Căușă de capetenie „a acestui faptu este, că țieranii (moldovani) români „simt o ură contra școleuru, unde nu se invetia „limbă lor, ci acea rusă. Parinții retin pe copii acasă, „legitimându-și conduita cu necesitatea de a pune pe „copii la munca.” Pentru a sprijini această autorulu intercală mai departe următoarele cifre estrase dintr-o carte rusă, care ne da câte-va lămuriri în ceea-ce privește starea invetiamențului în Bassarabi'a la 1870-72.

„Pe la 1870 amu avutu 3.700 elevi în școlele „noștre rurale, din cari mare parte au fostu private, „create de clerulu nostru dela țară.” În anul 1872 autorulu ne dice, că cifră elevilor s'a sporit și că ea trebuie se fie între 4.500—5.000 . . .

Asia dară luându în vedere cele dise de autorulu operei citate, trebuie se convenim, că deca dintr-o parte acuzam pe țieranu că nu înțeleg folosul culturii (!) apoi din alta parte suntem datori a declara, că starea rea a școleuru noastre oficiale și apati'a profesorilor rurali sunt și ele o cauză, care departe de a parinți de dorință a vedea copii lor invetia carte . . .

Dupe ce v'am citat și opinia autorulu, sunt datori a ve lămurii cestiunea.

Autorulu are mare dreptate candu dice că tieranimea noastră simte o ura contra scóloru, unde nu se invatîa limb'a lor, ci acea rusa, si deca numerulu scolariloru s'a micșioratu in decursulu ultimiloru diece ani, apoi acêsta s'a intemplat tocmai din acêsta cauza. Pe la 1870—72 esistau inca scólele private, create de clerulu nostru. Pop'a din satu, unu omu care 'si fini educatiunea sea in seminariulu dela Chisineu — fu unu romanu, care vorbea limb'a rusa intr'unu modu asia de oribilu, că ori-ce rusa ridea audindu'lu predicandu in limb'a rusa. Finindu studiele sale, ténêrulu popa se intorcea éra la tiéra de unde fu adusu. Aci elu se lapeda incetu câte incetu de tóte cele invetiate in seminarulu rusa din Chisineu si deveni éra romanu; deschidendu o scóla in satu, la ce avea unu dreptu pe acelu timpu, popa invetiá romanescu, si chiaru puçina carte russésca ce invetiau copii nu érá de cātu unu ce superficialu si care se uitá de ei imediatu ce esiau din scóla. Tieranii simtieau o legatura strinsa intre dènsii si scóla popei. Dara de atunci multe s'au schimbatu; popa din satu s'a russificatu, betranii au muritu, si cei de adi nu mai sunt de cātu nisce popi russi, pe cari ii urasce tieranulu, luandu-i dreptu tradatori ai causei sale. Adi pop'a dela tiéra nu este de cātu unulu din sfint'a treime, care se compune din proprietarulu, arendasiu ovrei si elu popa din satu. Incetu câte incetu tieranii nu mai voira se dea copiii lor la scóla popei si scólele private s'au stinsu, lasandu loculu celoru oficiale, care remănu desierte.

Autorulu darei de séma a situatiunei invetiamentulu nostru propune nisce mesuri, cari au de scopu a fortia pe tierani se isi tramita copiii la scóla, naturalmente că chiaru deca aceste mesuri se voru adoptá, eu insu'mi, nu me temu că atitudinea tieranulu nostru se devie alta, fatia cu scólele russe. Ba, chiaru din contra, ur'a sea va deveni si mai tare, mai acuta, si sub influinti'a acestei ure, care va imbratisa copilulu intorsu din scóla acasa, cele invetiate in scóla prin fortia se voru evaporá cum se evaporéda negur'a gonita de ventulu care sufla candu apare sórele.

In viitórea mea corespondentia voui urmá acestu resumatu. Bassarabu.

Sinodulu protopopescu

tínutu la 25 Maiu a. c. in Supurulu de josu (dieces'a Oradei) sub conducerea dlui Samuila Szabó*) protopopu tractualu, a votatu si inaintatu la esc. sa domnulu metropolitu si la sinodulu provincialu urmatoriulu

Memorialu

Escelenti'a Vóstra Domnule Archiepiscupu-Metropolitu si marite conciliu provincialu!

Istori'a omenimei in desvoltarea sa demonstra intr'unu modu vederatu, că destinele societáti omenesci si institutiuniloru divine sunt derese de proni'a cerésca astfelu, că in timpi decidietori critici, tramitiendu pe unii insi alesi, acestia dreptu interpreti si esecutori ai vointiei divine, prin tari'a sufletulu, prin intieptiunea lor sunt chiamati a documentá popóraloru, că mantuinti'a si totu binele de susu vine dela Parintele poteriloru.

Intre impregiarile critice care impresóra si din tóte partile amerintia cu decadintia biseric'a gr. cath. romana, asemenea faru mantuitoriu privimu noi in persón'a Escelentiei Vóstre domnule metropolitu, care lucrati de diecenie fara siovaire si cu rara resolutiune in vini'a Domnului, spre inaltiarea Sionului romanu; care númerocele merite perene le-ati sporitu prin conchiamarea acestui maritu conciliu provincialu pe 30 maiu a. c. cu o nóua cununa de lauri.

In ajunulu acestui actu epocalu in istori'a noastră bisericesca ne tînemu de placuta, dara stricta detorintia fiéscă, subscrisii intruniti in sinodu protopopescu tractualu, de o parte a Ve aduce multamirile noastre omagiali, pentrucă ati binevoitu a conchiamá acestu conciliu provincialu, de alta parte avisati prin experientie castigata in pastorirea sufletelor, prin necesitatea imperativa, in sinceritatea ámei, propulsati de ingrigirea datorita pentru binele si prosperarea santei noastre biserici, cu devotamentu si umilintia grabimu inaintea tronului archierescu si inaintea maritulu conciliu provincialu a ne descoperi dorintiele noastre ferbinti. Facemu ast'a cu cele mai candide intentiuni, in convingere, că toti aceia, cari suntemu membrii santei biserici, micu si mare, preotu si mirénu, trebuindu a ne interesá de presente si viitoriulu ei, datorimu a indegetá relele, ce cá vermii rodu la arborele seu de viétia si a cere stirpirea lor.

Esistandu reulu, fia-ne permis a crede cu umilintia, că graiulu nostru e motivatu si cererile noastre omagiali voru fi considerate.

O privire fugitiva in trecutul bisericeii ne convinge, că biseric'a dela inceputulu crestinatáti fačia de persecutiunile pagáne, fačia de potentatii lumesci, fačia de vandalismulu cutropitoriu si fačia de tóte incercarile tendentióse a o nimici, a luptatu

si invinsu, cum póte singuru o societate, care isi are basea in originea divina; inse acêsta lupta si rezultatulu ei atunci si pâna atunci a fostu mai avantajíosa, candu si pâna candu s'au pastratu cu mai mare scumpetate si strictetia institutiunile strabune acomodate cu intieptiune dupa postulatele timpului; candu si pâna candu toti membrii bisericeii, preoti si seculari, au fostu dispusi cu viua interesare a conlucrá la prosperarea ei, — din contra s'au incubatu indiferentismulu, imparecheri, lupte intre fiii aceleiasi biserici. Resultatulu acestora s'a manifestatu totudeauna in decadenti'a si subjugarea bisericeii.

Consultandu istori'a, nu potemu dubitá, că tari'a si prosperarea bisericeii catholice a avutu basea si sorgintea in autonomia si sinodalitate. In specia biseric'a noastră a fostu totudeauna autonoma sinodala, fiindu independenta in esercerea drepturiloru sale la afacerile interne si externe, in justitia si in administratiune. Insusi simbolulu credintiei numesce biseric'a noastră „sabornicésca“; canónele sinodului ecumenicu I dela Nicea in a. 322, sinodulu Antiochianu la a. 332, conciliulu ecumenicu dela Calcedonu in an. 451 etc. tóte dispunu si impun strinsu episcopiloru, că totu la doi ani se tiena sínóde, pe cei ce n'aru implini ast'a, ii amerintia cu pedépsa aspra. Ér cu privire la orientali, conciliulu ecumenicu de Florenti'a din a. 1439 dechiara apriatu, că ei „din timpurile vechi fiindu constituiti in ierarchi'a lor neatérnatória, cu esarchatul si metropolitulu lor, drepturile si privilegii ierarchiei orientali se se respectedie si se se pastreze nevatemate, conformusantelor canóne si disciplinei bisericeii orientali.“

Manifestulu de unire dela a. 1698 si marele sinodu din a. 1700, candu ni s'a decretatu unirea cu mam'a biserica de Rom'a, gelosu de drepturile, privilegii, de disciplin'a si ritulu nostru strabunu, tóte aceste posteritatii le-a predatu neviolat si garantate prin diplom'a leopoldina din an. 1701.

Interese egoistice inse antepuse intereselor catolice, s'au pusu in lucrare intru derimarea autonomiei bisericeii gr. cathol. romane si prin ea intru nimicirea nationalitatii noastre. Degradarea metropoliei la episcopatu, „isorulu multoru turburari“ si rele, teologulu pusu in cerbicea episcopiloru persecutarea acestora sunt totu atâtea documente funeste ale intentiuniloru de a face ilusorie tóte institutiunile noastre bisericesci. Biseric'a si ministrii ei devenira aserviti altoru confessiuni; spre apunere érá se premérge biseric'a noastră strabuna, apoi se-i urmeze nationalitatea, in cātu intre atari impregiurari fatali a fostu prea justificata eschiamatiunea dorerósa a episcopulu Maioru: „Asia iti trebue tie Dómne . . .“

Acu numai din candu in candu mai lieurea câte o schinteia palida a autonomiei si sinodalitatii in biseric'a gr. cath. romana, pâna sub domnirea Augustului Monarchu de acum. Abia dupa unu seculu si jumetate mai intregu, petrecutu in deceptiuni amare, a inceputu a se ivi auror'a multu dorita, si protegiati, că si in cele mai vitrege impregiurari, de Rom'a strabuna, amu inceputu a resuflá mai liberu; ba prin restaurarea metropoliei ni s'a aretatu in departare speranti'a de a ne vedé biseric'a gr' cath. romana autonoma, restaurata in drepturile sale stravechi.

Ast'a e dorinti'a ferbinte a clerulu si poporulu romanu gr. cath., apoi pentru a o desvóltá conformu indigentiiloru timpului si a o conservá posteritatii, e indispensabila o lucrare amesurata greutatiloru si releloru, ce sunt a se delaturá. Acêsta activitate inse nu se póte desvóltá decātu in constitutionalismu bisericescu, in sinodalitate mixta, unde cleru si mirénu, ambii membrii constitutivi ai bisericeii in contielegere fratiésca se-si implinésca sublim'a misiune intru promovarea intereselor bisericeii si ale scólei.

Chiaru pentru aceea si la casulu candu biseric'a noastră nu ar fi fostu sinodala, adi geniulu timpului, impregiurari critice, la cari ni este espusa biseric'a si scól'a, datorinti'a de a ne conservá individualitatea nationala, pretindu imperiosu constituirea aceleia pe asemenea base, cu atátu mai virtosu, pentrucă si daca n'ar esiste tendentie externe spre a produce apunerea bisericeii si scólei gr. catholice romane, trebue se recunóscemu, că singuru prin deliberate si ordinatiuni nu se mai póte guberná o biserica.

Cu umilintia fiéscă rogámu dara pe Escelenti'a Vóstra domnule metropolitu si maritu conciliu provincialu, se binevoiti a luá in inalta consideratiune ingrijirile noastre juste si a reactivá biseric'a gr. cath. romana in autonomi'a si sinodalitatea sa. Singuru in autonomi'a deplina si in sinodalitate isi va potea eluptá biseric'a gr.

cath. romana respectulu si privilegii puse in vedere la s. unire; singuru in acestea vomu poté pastrá si desvóltá institutiunile noastre stravechi, conformu spiritulu timpului presente, datineloru sociali ale poporulu romanescu, fara a alterá credinti'a adeverata si asiediamentele ei dogmatice; singuru pe acêsta cale se póte sustiné si potinti'a in poporulu romanescu zelulu „a luptá totudeauna nu atátu pentru viétia, cātu mai multu pentru limba, biserica si scóla.“

In nexu cu restituirea autonomiei si a sinodalitatii, cestiuni mari astépta resolvire urgenta, precum: reactivarea foruriloru protopopesci, reorganizarea consistóriiloru subalterne vicariali si archidiaconali, crescerea teologiloru in seminarie gr. cath. române, regularea schemei, a competentiloru preotiesci si cantoral, dotarea preotiloru conformu recerintiiloru presente — din fundulu religionariu s. a. Tóte acestea resolvindu-se sunt chiamate a pune base solida asiediamentelor noastre bisericesci si a ascurá in florirea bisericeii si scólei.

Deci din consideratiunile acum insírate, si anume că in dilele noastre constitutionalismulu e rechiamatu de spiritulu timpului a duce rolulu principale si a dá aventu lucrariloru omenesci; — considerandu că biseric'a, de si e imperati'a lui Ddieu pe pamentu, in lucrarile sale externe nu póte fi despartita de cele omenesci; — considerandu că tóte bisericele dorescu, ba si romano-catholicii din Transilvani'a practica sinodalitatea mixta: apelandu la ánim'a parintiésca, la intieptiunea prea inalta, ce Ve caracteriséza, conformandu-ne dorintiei generali clerulu si poporulu din acestu tractu protopopescu, cu reverintia fiéscă cutediámu a veni si a rogá pe Escelenti'a Vóstra si pe maritul conciliu provincialu, că se binevoiti a restituí si repune in vigóre autonomi'a si constitutionalismulu bisericeii gr. cath. romane, in interessulu religiunei, cu deosebire in alu catholicismulu, estu modu dându-se drepturi amesuratu sferei de activitate, atátu clerulu cātu si seculariloru, se sperámu, că se voru poté realisá tóte cele bune si dorite, se voru poté delaturá relele ce amerintia biseric'a si se va poté restabili bun'a intielegere intre capi si membri, intre cleru si poporu, spre prosperarea bisericeii gr. cath. si a natiunei romane.

Datu in sinodulu tractualu protopopescu tînutu la Supurulu de josu in 25 Maiu 1882.

(Urmédia subscrisile).

Incunoscintiare si invitare.

Subscrisulu cá presiedinte alu comitetulu localu de espositiune primindu dela comitetulu centralu alu espositiunii romane din Sibiu, tînete in anulu trecut onorific'a insarcinare a distribui diplomele si medaile de meritu si recunoscintia pentru dómnele si domni esponenti din Sibiu, Apoldulu superioru, Apoldulu inferioru, Cornatielu, Cacov'a, Galesiu, Gurariulu, Hamb'a, Noulu romanu, Ogn'a, Poian'a, Poplac'a, Porcesci, Resinari, Sadu, Seliste, Siur'a mare, Talmacelu, Topárcea, Turnisioru si Vestemu, avemu onóre a invita inteligenti'a romana din Sibiu si juru si in specialu pre dómnele si domni esponenti pe diu'a de Duminica in 6/18 Juniu a. c. la 6 ore dupa amédi in casin'a rom. din Sibiu pentru a asista la predarea respective primirea solemnă a diplomelor si medaileloru.

Dupa incheierea lucrariloru va urmá cina in comunu si petrecere.

Sibiu, 12 Juniu (31 Maiu) 1880.

Dr. Ilarionu Puscariu, protos. cá pres. alu comitetulu localu de espositiune.

Literariu.

(Domnulu Tudoru.) Facemu atenti pe toti, cari se interessédia mai de aprópe de timpurile lui Tudoru Vladimirescu, reamintite in dilele astea prin aducerea stégului seu in capital'a Romaniei, că romanulu inceputu in Nr. 1 alu revistei beletristice-literarie: „Noua Biblioteca Romana“ sub titulu „Ciocoi“ are de obiectu toema faptele si mórtea acestui Domnu romanu.

„Nou'a biblioteca romana“ ese de 2 ori pe luna si costa fl. 3.60 sau 9 lei pe unu semestru.

Abonamente sunt a se adresa la Tipografi'a Alexi in Brasiovu.

Critica.

Sub titulu modestu de Bibliografia diariulu beletristicu si literariu „Famili'a“ Nr. 19 publica o critica care se ocupa cu Novelele dlui N. Gane dela Jasi. Nici-odata o critica precum este si acêsta, nu a fostu venita mai la timp si mai a proposito. Carturarii din Romani'a isi batu jocu la tóta ocaziunea bine sau reu venita de modulu

*. Frate dulce alu dlui Dr. Joanu Szabó episcopu de Gherla.

scrierei romanilor locuitori dincóce de munti si sustinu că ei nu ne întielegu. Aceiasu carturari inse in dorinti'a lor (?) că se'i întielegemu noi pe ei, scriu aprópe numai in jargonulu (gergulu) lor locale slavo-turco-grecescu, care este limb'a lor materna. Iubirea cea fanatica pentru jargónele sau cum dicea fericitulu 'macedoromanu M. G. Boiadgi, macarónele lor locale, au ajunsu asia departe, in cătu buna-óra lectorii din Bucuresci au inceputu se nu mai întielega pe carturarii din Jasi, precum nici lectorii din Jasi nu mai întielegu macarónele dela Bucuresci. Vien'a, Berlin, Paris — Lion, London — Washington etc. Glosariulu de cuvente straine alu repausatiloru Laurianu si Maximu este multu mai saracu, decâtu se te poti ajutá cu elu la citirea „modernelor” scrieri din Romani'a; că se le întielegi pe acelea, trebuie se inveti mai antaiu celu puçinu limb'a slava vechia, muscalesce, grecesce, turcesce, frantiozesce. Critic'a domnului Ilie Traila aduce câteva exemple minunate ale acestei rataciri, care e totu odata insulta aruncata asupra limbii nóstre nationale. Acei carturari inse nu voru se audia de limba nationala, ci numai de jargóne materne; câte sate, atâtea limbi.

Red. Obs.

De asiu sci si eu carte căta sciá
rej ausatulu Lessing!

A. I. Odobescu.

De candu betrânulu Asachi si Negruzzi au depusu condeiulu pentru vecia, la noi terenulu novelisticii s'a cam întielenitu. Dnulu Odobescu dase intr'un rându probe de vrednicu urmasiu prin publicarea cătorva novele istorice, scrise in limb'a lui Mihnea voda celu reu si a Chiajnei. Dara asia se vede, dlu Odobescu că si alti „cavaleri de pe spiritulu sântu” si-a încrucisiatu lancea in turnirulu pentru directiunea, ce ar fi se se apuce intru desvoltarea literaturii noastre, in lupt'a dintre puristi, latinisti de o parte, si intre „directi'a noua” de alta parte.

La partid'a celoru de antaiu aderase lungu timpu majoritatea publicului, éra la a celoru din urma o minoritate; care inse numerá totu atâtea capete geniale.

Déca cetimu „Criticele” dlui Maiorescu si jurnalele nóstre din timpulu abia trecut, aflamu ce crâncenu resboiu au luptatu condeiulu pentru „directie” — uneri chiaru pâna la cinismu. Dlu Odobescu pe noi cei din „scólele unguresci” prin câteva geniale ghiolduri ne face ridiculi spre vecinica pomenire in „Istoria Arheologiei”. Acestu opu escelentu n'are alta scadere decâtu impetuosulu atacu, improvisatu contra „romanistiloru”, unu micu negelu negru in faci'a unui clasicu chipu. Maestrulu disertatoru asupra „Anticitatii si Renascerei” va sci inse, ce simetrie si consonantia se restabileste prin acestu negelu.

Nu suntemu contrari neimpacati ai scólei inaugurate de dlu Maiorescu, dara nu putemu consimti intru tóte cu scolarii sei, cari s'au facutu mai papisti decâtu pap'a, mai roialisti decâtu regele.

Dlu Maiorescu s'a declarat inimicu „scólei Barutianae”, care trecuse la extremitatea a latinisá limb'a nóstra ast'a — minunata in feliulu seu, asia in cătu poporulu abia mai erá se întielega pe barbatulu de litere. Dlu Maiorescu sustine cu bunu temei, cumcá literaturile si in specialu limb'a tuturor popóraloru numai din elementele sale încrustate in conceptiunea vulgara au potutu formá fundamentu solidu desvoltării sale. si pentru aceea nu este naturalu lucru, că noi romanii se ne departamu prea in pripa si prea multu de graiulu de comunu alu poporului si de mersulu ideiloru sale, de limb'a viua a poporului, care mai virtosu in frasele si metaforele ei este unu adevratu diamantu noroiu.

Multi inse din discipulii dnului Maiorescu socotu dreptu elemente ale limbii romanesce tóte provincialisme si rusticalitatile, cari se audu pe alocurea. Ei au cadiutu in acea gresiéla, la care ajunsesera de ceealta parte „puristii”. Ei au navalitu asupra „graiului poporanu” si mi-ti-s'au suflecatu Dómne, si mi-ti-au scósu cuvinte din poporu, cătu omu se fii, Cihac se te chieime, si se studiedi o viétia întréga tóte jargónele muscalesci, polestesci, lituane, turcesci, grecesci, bulgaresci, unguresci si jidano-nemtiesci, că se pricepi perfectu totu ce scriu.

Déca credu acesti geniali intemeiatori ai limbii, că e bine, se reinviám tóte antichitatile si mósclele slavice ale hrisóveloru si letopisitiiloru, se poporalisám „vizitiile”, „frideele”, „helesteele”, „halalele”, „iarmarócele”, „ranitiile”, „tielele”, si tóte „beciznicile” ruso-ungaro-jidano-turco — mahalalesci — si se ne slavisám si-mai-si dictionariulu, apoi faca-ne si dragostea a adage la fiacare carte, la fiacare numeru alu foiloru lor, câte unu micu dictionariu „ad vocem”; esplice-ne mereu „graiulu poporului”, si noi bietii muritori vomu avé inlesnirea a invetiá mai fara cheltuéla limb'a maicei nóstre, si Academi'a asemenea va profitá multu din acestá procedura „indemânelnica”. Că e de desperatu, domniloru, acusi „lehamite” pace, de a ne mai pricepe. Si ce amu profitatu, că am facutu pe romanisti — mundtodi? Ne vomu pomeni in ceealta extremitate dela care numai unu micu pasu mai este, spre a sburá in gátulu „colosului nordicu”, cá anumite jivini.*)

Nu e gluma cu slavizarea graiului romanescu. Cetiti foile din Tiéra, mai alesu din Jasi si veti vedé,

*) Nu ve temeti nimicu. Este adevrata provedintia, că slavistii muscaliti au apucatu se arunce masc'a multu mai curendu decâtu se asteptase. Atátu mai bine pentru natiunea romana si pentru limb'a sa.

Red. Obs.

ce siuoiu de „siócatenie” s'a pornitu se sodomésca „latinitatea.”

Glótele nu mai asculta de glasulu maestrului. Glasulu dnului Maiorescu, cumcá esistenti'a nóstra nationala este garantata numai prin latinitatea nóstra, resuna in pustiu, droi'a invetiáiloru cutreera câmpii, si calca si sfarina totu ce a saditu si ziditu unu Lazaru, unu Heliade, unu Negruzzi s. a. Chiaru noi cei cu „propt'a latinitati”, cum ne dice dlu Odobescu, aici in Daci'a superióra, ne ferimu acum de latinitate cá de — ciuna. O foitia „de pèru la noi de prin Banatu” mai deunadi ne batjocuri felu cu „virtutea nóstra de antoslavismu” (voiá dóra „anti-slavismu”!) Ne batjocuri mai strasnieu decâtu cartea susu citata si decâtu romanii Nadejde si Sperantia dela „Contimpuranulu”!

Pasa acum mandrie nationala, a fi stranepoti de imperati, lastariti din trupin'a Romei, „că muscoiulu din armasariu”, cum dice dlu Odobescu.

Und das hat die Loreley mit ihrem Sang gethan!

Că se ne întórcemu de unde amu pornitu.

Unii din aderintii dlui Maiorescu — intre cari si d Gane (Ganea) — s'au grupatu in giurulu genialului lor maestro si au formatu societatea „Junimea” din Jasi.

Börne dice, că déca o suta de savanti isi inchidu sufletele intr'o caseta, se ride draculu de ei, căci la unu bunu privilegiu sténgă caset'a cu suflete cu totu. Cei cu propt'a latinitati zimbiau malitios pâna ce „Junimea” cu „Convorbirile” sale lucrá izolata, dar inse al bata-lu + n'a avutu ce-i face, pentrucá multi „archaisti” mascati si nu cu mai puçinu spiritu le dá mereu sprijóna din afara. Asia acum s'a sporitu tare numerulu celoru dela „directi'a noua”, acum directi'a noua dá tonulu, ea predominédia si ea face — in literatura, si face cu o manie — cum amu atinsu mai susu, care cu vremea o se'i dea de capu.

Trei dintre membrii „Junimei” Dd. N. Gane, Jac. Negruzzi si I. Slavici au reapucatu firulu novelisticii, unde s'a intreruptu cu „Chiaina.”

Dnulu Manliu in cartea sa „Cursu de literatura” citéza pe D. Ganea, Slavici si Negruzzi cá pe novelistii nostrii de mustra.

Asia dara dlu Gane, de ale cărui „novele” vomu vorbi, ocupa locul de frunte!

Societatea „Junimea” anuntia mereu de unu timpu incóce novelele dlui Gane intre „publicatiile” sale; Academi'a romana a alesu pe dnulu Gane membru corespondentu alu seu, éra dlu Maiorescu si N. Xenopol lauda cu potere scrierile dlui Gane — in privinti'a limbii — romanesce. Avemu prin urmare a face cu o carte de valóre recunoscuta si cu unu factoru insemnatu in literatura (??)

Vin'a dtale, dle redactor, déca ti-am aprinsu paie 'n capu cu cele ce voi spune mai la vale, si n'am lasatu, ca draga-mi de vreme se-si faca datorinti'a. Presupunu adeca acea abnegatiune dela cetitori, că-mi voru urmá in cutediátórea campanie, pentru care mi-am incalecatu Rosinant'a, cam slabu hranita si cam reu grijita. Scii, că vinu „sevai” din „lumea lacoma”, de pe „altu terâmu”.

Dlu Gane sub titul'a din fruntea acestui articulu publica 2 tomuri de novele si dedica opulu seu „rodulu unei lucrari staruitóre” amiciloru sei dela „Junimea”. „De va fi rea — cartea, — dice autorulu, — veti avé raspunderea; de va fi buna, alu vostru va fi meritulu.” Din acestá marturisire aflamu, că dlu Gane voiesce se preocepce cu modesti'a unui incepatoru, care inse se potriveste reu cu descoperirea, cum-cá acestá este o lucrare „plina de amintiri din tineretie”, pâna ce noi credemu, cum-cá dlu Gane se afla la inceputulu carierei.

(Va urmá.)

Locu deschisu.*)

Stimate domnule redactoru!

Ve rogu cá inpretiuitulu diariu alu dvóstre se binevoiti a publica urmatoriile: „Cancelari'a unei subprefecturi inchisa.” Acuma este a cincia di de candu cancelari'a subprefecturei Gurgiu este inchisa. Acolo nu se afla subprefectu (szolgabi), nu se afla adjunctu (segéd), decâtu numai una muiere betrana in tóta cas'a. Subprefectulu nu siede in cancelaria, pentrucá mai bine ii place a petrece a casa in „Szt. Ivány”. Despre acestá s'au mai scrisu publice in „Ellenzék” Nr. 35 a. c. inse nu a folositu nimica. Vedeti, asia merge pe la noi administrarea.

Cincinatu.

Secusigiu (comitatulu Temesiu) 1882.

Devenindu vacantu postulu de notariu in comun'a nóstra prin repausarea fostulu notariu J. Klukovits, in 19 l. c. s'au facutu substituirea; aspiranti romani deplinu calificati s'au infatisiatu mai multu, dintre cari si unu candidat advoatu. Cu tóte aceste au successu faimosulu invetiatoru suspendatu Damaschin Marginéntiu. Protocolulu de investigatiune contra lui contine 120 de cóle; juramentu au depusu 45 de martori-si totusi V. Cons. de unu anu trecut ilu tine pre capulu nostru spre ruin'a comunei cu jumetate din salariu, care face la 400 fl. fara ocupatiune in scóla totu timpulu ilu petrece in birturi. Acestu omu prin minciuni, intrigi si terorizari iau successu a seduce pe reprezentantii comunali, cá se aléga de notariu substitutu pe unu némtiu.

Acéstá fapta a pusu in mare superare pe locuitorii comunei, cari nu potu face nimica, de óre-ce fiindu notariatulu nostru cercualu, nu se alege prin poporu, ci prin reprezentantii comunelor asociate.

*) Pentru articlii ce esu sub acestá rubrica, redactiunea nu ia nici-o raspundere asupra sa. Red.

Poporulu din comun'a nóstra inca din Januariu a. c. a protestatu la locurile competente contra alegerei de antisti si reprezentanti cari s'au alesu prin coruptiuni, mita si terorizari sub conducerea si dupa combinatiunea lui Damaschin Marginéntiu. Poporulu a luptatu lupta desperata, dar luptându cu armele adeverei si dreptatii, au cadiutu jertfa minciunei si insielatiunei.

Cercetanduse caus'a in întielesulu protestului, s'au doveditu cu martori, că antisti'a vreo câteva septemani inainte de alegere a datu de beutu alegatoriloru; in numele veduveloru au falsificatu plenepotentie. Prin ast-felu de apucaturi au maiorisatu partid'a poporului cu 7—8 voturi devenindu triumfatori Damaschin Marginéntiu si cu partid'a sa constátóre din 20—30 ómeni, cari sunt caus'a la tóte relele ce bántuie comun'a nostra de unu siru de ani incóce.

Constatanduse coruptiunile intemplete la alegerea reprezentantiloru si antistiei in 11 Januariu a. c. congregatiunea comitatului prin hotarirea adusa in 1 Maiu a. c. au ordinatu alegere noua de primaria si de reprezentantia actuala alésa prin coruptie.

Pretorele inse sub diferite preteste amâná tinerea alegerei, ba nu s'au sfiitu a alege pre substitutul notariu prin antistia, si reprezentanti'a actuala, care este radicata din functiune.

La acestá substituire s'au comisu cele mai mari ilegalitati, că-ci s'au admisu la votu antisti'a, care este nimicita prin hot. congregatiunei din 1 Maiu. Dintre virilisti carii au votatu pentru némtiulu Hindl, si doua fecia bisericesci, dintre care unulu care e condamnatu pentru insielatiuni la unu anu de temnitia, altulu pentru crima de stupru violinte se afla sub cercetare criminala, unu tieranu asemenea se afla condamnatu; mai multi virilisti indreptatiti dupa lege au fostu inlaturati si inlocuiti prin alti neindreptatiti, inse ómeni de ai antistiei si ai lui Damaschin Marginéntiu.

Caus'a pentru carea antisti'a actuala se lasa a fi purtata de nasu prin Damaschin Marginéntiu este, că acestia cá giranti de cambii in pretiu de 7—8 mii fiorini pentru repausatulu notariu Klukovits au nadajde că se alege de notariu unu strainu, carele se ia de sotie, pe veduv'a repusatului, in care casu parintele veduvei, va desdauna pre toti aceia cari sunt in primejdie a'si perde averile pentru giro la cambiile reposatului, dupa carele nu au remasu nici o avere.

Poporulu din partea sa cere cu intetire lievidarea averei comunale. Se presupune că daunele cauate numai de 4 ani incóce facu sum'a de 15—20 mii fiorini.

Tristu lucru pentru un'a comuna curatu romana cum e Secusigiu cu trei preoti, trei invetiatori, că prin intrigele unui Marginiantiu se intempla asemenea fapta. Cá de incheiere mai amintimu aici, că limb'a oficiósa a comunei nu este cea romana, dar nici cea magiara a statului, ci limb'a cea némtiasca, in carea decurge tóta manipulatia.

Unu Secusigeanu.*)

*) In comitiv'a alaturata la aceste acuse dta luasi asupra'ti tóta raspunderea pentru aceste acuse, éra noi iti facemu astadata pe voia, dara nu ne potemu abtiné se nu reflectamu, că pre cătu suntemu noi informati, comun'a dvóstra, de altumintrea mare si frumósa, dá de câteva ani incóce atátu autoritatiloru bisericesci cătu si celoru politice fórté multu de lucru, precum prea rar se mai intempla cu altele de marimea aceea in tóta Ungari'a. Multi dicu in bataia de jocu, că la dvóstra se certa ómenii numai de inuibati si grasi. Noi nu ve cunoşcemu comun'a dvóstra si pe nici-unu omu din tr'en-s'a, prin urmare amu potea se remanemu cu totulu indiferenti către totu ce se intempla la dvóstra; dara acestá este a patr'a corespondentia plina de amaratiune venita la noi din acea comuna, si audimu că au mai mersu de aceste si la altu diariu. Faceti óri cum veti sci si se ve impacati partidele, cá-ci de nu, póte se urmedie chiaru ruin'a comunei si cu ea a familiiloru. Mai avemu exemple funeste de aceste. Cum se póte, că numai trei patru ómeni se ve póte de nasu pe toti, si apoi, se se implinésca si asupra dvóstra uritul proverbu, că ómenii isi spala rufele necurate pe la vecini. Au nu vedeti dvóstra ce bucuria dracésca faceti cu aceste vrasmasiloru poporului nostru?

In cătu pentru ceealta corespondentia nepublicata, pe care o ceri inapoi, mai reflectamu si a sut'a óra, că corespondentiele care nu se publica, se ardu la redactiunile tuturor diariiloru politice si nu se remitu, că-ci nici-unu editoru nu e nebunu cá se platésca porto si se'si pérda timpulu cu remitteri de corespondentie delaturate de către redactiune, sau cá personalitati, sau lovitóre in lege, sau lipsite de orice valóre interna.

Red. Obs.

Pretiiurile cerealeloru

si altoru obiecte de trau au fostu la

3 Juniu st. n. in Sibiu:

Grân, dupa eualitati	1	hectolitru fl.	8.40—9.20
Grân, amestecat	1	„	7.20—8.—
Secara	1	„	5.10—5.50
Papusiou	1	„	5.60—6.—
Ordiu	1	„	—
Ovesu	1	„	3.60—4.—
Cartofi	1	„	3.20—3.40
Mazare	1	„	10.—11.—
Linte	1	„	12.—14.—
Fasole	1	„	6.50—7.50
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	35.—37.—
Untura (unsóre topita)	50	„	34—35
Carne de vita	1	„	44—48
Oua 10 de	1	„	—20

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**